

PRAWO LUDU

TYGODNIK ILUSTROWANY

ORGAN POLSKIEJ PARTII SOCYALNO-DEMOKRATYCZNEJ - WYCHODZI W KAŻDY PIĄTEK.

Nr. 41.

Kraków, 13 października 1911 r.

Rok XIV.

SOCYALIŚCI PRZECIW DROŻYŹNIE.

Wniosek posła tow. Daszyńskiego postawiony w Izbie posłów w dniu 5 b. m. w sprawie środków zaradczych przeciw drożyznie mieszkań i środków spożywczych.

Po omówieniu walki posłów socjalistycznych z drożyzną w poprzednim parlamencie wniosek domaga się:

Na pierwszym planie żądamy pomocy
przeciw nędzy mieszkaniowej.

Domagamy się ustawy wyłączeniowej, któraby umożliwiła gminom wyrwanie miejskich gruntów i placów ze szponów spekulacji gruntowej, a oddanie ich korzystnej dla ogółu akcyi budowlanej gmin i stowarzyszeń budowlanych. Domagamy się zamienienia krępujących ruch budowlany należytości przenośnych w odpowiadający wymogom nauki podatek od wzrostu wartości. Domagamy się przede wszystkim reformy podatku domowego.

Nikomu jednak przez to by się nie pomogło, gdyby niżono podatek domowo-czynszowy, a nie niżono czynszów; taka reforma byłaby bezużytecznym podarunkiem dla kamieniczników. Reformę podatku domowo-czynszowego należy w ten sposób przeprowadzić, aby zmusić kamieniczników do niżenia czynszów. Obecnie zawisła jest cena mieszkań od podaży i popytu na mieszkania. — Środkiem niżającym czynsze może być tylko szybkie pomnożenie podaży mieszkań. Dlatego domagamy się zupełnego zniesienia podatku domowego od nowych budowli. Przez takie zarządzenie ożywionoby natychmiast ruch budowlany, zwiększonoby podaż mieszkań tak dalece, że kamienicznicy byliby zmuszeni do niżenia czynszów. — W miarę, jak się to stanie, należy także niżić podatek domowy od starszych budowli. Stratę, jaką państwo w ten sposób poniesie, można będzie bardzo łatwo wyrównać przez oszczędności w wydatkach na wojsko i przez podatki od dochodu z kapitału i wielkiej własności ziemskiej; taki podatek — podatek od zamków, will, możnaby stworzyć w ramach reformy podatku domowego.

Na drugim planie domagamy się pomocy
przeciw drożyznie mięsa.

Nasz pogląd, że według postanowień ugody Węgry nie mają prawa protestu przeciw dowozowi mięsa argentyńskiego, dawniej tylko przez nas podzielany, obecnie stał się powszechnym. Rząd węgierski sam przyznał, że dowóz mięsa argentyńskiego nie pociąga za sobą żadnych niebezpieczeństw weterynaryjnych; inaczej nie mogłyby one dać zezwolenia na dowóz nawet za kompensaty na innym polu. Przez to też w myśl układów między Austrią a Węgrami stwierdzono, że Węgry nie mają prawa bronić nam dowozu zamorskiego mięsa. Dowóz nie może być



Demonstracye przeciwko klęsce drożyznianej. Wiec demonstracyjny w Przemyślu.

ograniczony anico do czasu, ani co do ilości, gdyż tylko wtedy mogą interesowane przedsiębiorstwa transportowe i handlowe przedsięwziąć kosztowne inwestycje, które są konieczne, abyśmy otrzymali zamorskie mięso w dostatecznej ilości i po tanich cenach.

Równocześnie domagamy się także, żeby zbrodnię, jaką na austriackim gospodarstwie społecznym popełnił były minister handlu dr Weiskirchner, kiedy w r. 1908 dopuścił do upadku zawartego i będącego w mocy traktatu handlowego ze Serbią, wyrównano przez zawarcie nowego traktatu handlowego, któryby naszemu konsumowi otworzył skarby serbskiego bydła, a naszemu przemysłowi serbski rynek.

Domagamy się dalej pomocy

przeciw agrarnym kartelom mleka.

Ich działanie byłoby bardzo łatwo uniemożliwione, gdyby państwo zechciało urządzić kilka zakładów mleczarskich i sprzedawać mleko z wykluczeniem pośredników bezpośrednio konsumentom. Jeżeli państwo może prowadzić kolej, fabryki tytoniu, kopalnie

soli i kopalnie węgla, to sprężystość jego administracyi powinna podołać gospodarce mlecznej. Koszta utrzymania państwowych zakładów mleczarskich nie obciążłyby państwa, bo mogą być pokryte z funduszu dla użytkowania bydła, który corocznie dotuje się 6 milionami. Ponieważ mleko powinno być sprzedawane po kosztach własnej produkcji, przeto zarząd państwowych mleczarni nie będzie połączony z kosztami. Prócz tego na nowo podnosimy żądanie przedsięwzięcia środków ze strony zarządu państwowych kolei, które powinny umożliwić większym miastom i środowiskom przemysłowym sprowadzenie mleka z dalej położonych okolic, w których ceny mleka są jeszcze niskie i uwolnienie się przez to od dyktowania cen przez agrarne kartele mleczne.

W celu

obrony przed podrożeniem zboża,

roślin strączkowych i paszy domagamy się przewidzianego przez taryfę cłową czasowego zawieszenia ceł na te towary. Ten środek leży w interesie samego rolnictwa, szczególnie małych rolników, których przygniatają

wysokie ceny paszy. Środki te musi się przedsięwziąć, jeżeli wysokie ceny paszy nie mają sprowadzić dalszego zmniejszenia się naszego stanu bydła. Zawieszenie ceł na rośliny strączkowe jest konieczne ze względu na powszechne podrożenie wszystkich gatunków jarzyn.

Szczególnie energicznie należy postąpić

przeciw szalonemu podrożeniu cukru.

Rząd usuwa wszelką konkurencję kartelowi cukru, zabraniając dowozu sacharyny. Gdyby dozwolono na dowóz sacharyny, wtedy kartel cukrowy musiałby zniżyć ceny cukru. Niezawodnie słusznym jest zdanie, że sacharyna nie jest równorzędnym zastąpieniem cukru, gdyż nie zawiera środków odżywczych. Ale familia, która słodzi swe potrawy sacharyną zamiast cukrem, zaoszczędza przez to tyle, że może z łatwością za oszczędzoną kwotę kupić środki spożywcze, które zawierają o wiele więcej środków spożywczych niż cukier który dzisiaj spożywa. Dlatego domagamy się dozwolenia handlu sacharyną. Zarządzenie o obrocie sacharyną w państwie, które wydano, nadużywając ustawy o środkach spożywczych, może rząd znieść. Odnośnie do zarządzenia o sprowadzeniu sacharyny z zagranicy należy wdrożyć rokowania z rządem węgierskim.

Szczególnie ciężko dotknęło najuboższe masy ludowe

podrożenie ziemniaków.

Jest rzeczą niesłychaną, że rząd gorzelnikom płaci premie, jako wynagrodzenie za to, że ujmują konsumcyi znaczną część ziemniaków, aby z nich wyprodukować spirytus. To uprzywilejowanie produkcji spirytusu jest tem mniej uzasadnione, ile że rafinerie spirytusu szybko poszły w górę. Dlatego domagamy się zniesienia premij dla gorzelników. Zniesienie tych premij uwolni skarb państwowy od znacznych ciężarów i odszkoduje go częściowo za ubytek w dochodzie z podatku domowo-czynszowego.

Także

węgle świeżo podrożały.

We wniosku postawionym przez posłów Regera, Cingra, Reumana i Seligera o przygotowanie wyłączenia kopalń węgla przedstawiliśmy nasze żądania przeciw lichwiarskiemu postępowaniu kapitału węglowego. Ponawiamy ten wniosek.

Odnośnie do

Podrożenie nafty

rząd już sam wkroczył. Zagroził on rafinerom, że odejmie im liczne przyznane państwowe udogodnienia, jeżeli podwyższą w dalszym ciągu cenę nafty i zastrzegł się, że po zbadaniu sytuacji na rynku będzie domagał się zniżenia cen. Wzywamy więc rząd, żeby z całym naciskiem żądał od rafinerów tej niżki.

Także

inne kartele korzystają z drożyzny.

Wskazemy przedewszystkiem na łupieski pochód skartelowanych magnatów piwnych, na podrożenie mydła, oraz będące w toku przygotowania w celu zawiązania kartelu przędzalni bawełny. Koncentracja kapitału prowadzi do stwarzania takich monopoli prywatnych, które ciemiężą zatrudnionych w swoich fabrykach robotników i wyzyskują odbiorców swych towarów. Tego wyzysku nie można inaczej usunąć, jak tylko przez wyłączenie skartelowanych fabrykantów, przez przejęcie ich fabryk w posiadanie ogółu. Zmierzającym do tego środkiem byłoby upaństwowienie wielkiego handlu skartelowanymi towarami,

Posel tow. Beer już w poprzednim parlamencie polecił upaństwowienie wielkiego

handlu żelazem jako bezskuteczną broń przeciw kartelowi żelaza; sądzimy, że tensam środek może być użyty także przeciw innym kartelom. O ile zaś jeszcze niema warunków do użycia tego środka, może państwo przynajmniej

przez stworzenie ustawy kartelowej

wyznaczyć granice lichwiarskiemu postępowaniu kartelów. Jeżeli państwo mogło sobie zapewnić kontrolę taryf wobec prywatnych kolei i towarzystw okrętowych, to musi ustalenie cen przez kartele, poddać swemu nadzorowi. Zresztą już dziś rząd jest w możności złamać zuchwałość skartelowanych kapitalistów. Wskazemy na środki jakich użył rząd przeciw rafineriom w Dziedzicach i Limanowej, kiedy te robiły trudności stworzeniu kartelu naftowego. Kartelele byłyby skromniejsze gdyby rząd zagroził austriackiemu kapitałowi użyciem tych środków, których użył przeciw amerykańskiemu kapitałowi; także np. browary mogłyby z trudem znieść odebranie udogodnień w ruchu kolejowym, ściśle przestrzeganie przemysłowych i podatkowych przepisów. Rząd więc może już dziś zmusić skartelowanych kapitalistów do zniżenia cen swych towarów i jest zobowiązany korzystać z tej sytuacji. Co było słusznym przeciw Vacuum Oil Company, to będzie także przeciw wielkim browarom. Pan prezydent ministrów sam na konferencyi przewodniczących klubów wskazał na niebezpieczne dla ogółu postępowanie kartelów i spodziewamy się, że za jego słowami pójda czyny.

Także na podrażanie cen przez pośredników zwrócił uwagę sam rząd. Wykluczenie pośredników jest możliwe tylko

przez organizacje konsumu.

Tylko wtedy, gdy konsumenci połączą się w wielkich stowarzyszeniach spożywczych, gdy te połączą się w towarzystwa wielkiego zakupu, gdy te pobierać będą towary wprost od producentów, wtedy usunie się zupełnie pośrednictwo handlowe. Dlatego domagamy się usunięcia wszystkich przeszkód, które utrudniają rozwój stowarzyszeń spożywczych. Gdzie jednak handel istnieje, tam należy zwalczać zmywy co do ustanawiania cen przez handlarzy przez urzędowe ustalenie cen maksymalnych według § 51 ustawy przemysłowej. Z pewnością skuteczność tego środka jest ograniczona, ale przecież są wypadki, kiedy ceny w małym handlu są w krzyżącym stosunku do cen wielkiego handlu, a w takich wypadkach może użycie tego środka ulżyć drożźnie.

Wkońcu domagamy się, żeby w przygotowawczych pracach co do ustalenia autonomicznej taryfy cłowej przed r. 1917 wzięto pod uwagę

zniesienie najbardziej gniotących ceł.

Jeżeli dziś ceł nie można znieść, ponieważ przez układ z Węgrami jesteśmy związani do r. 1917, to należy przynajmniej dziś postarać się, żeby nie nałożyć austriackiemu gospodarstwu społecznemu na nowo niesłychanych ciężarów lichwiarskich ceł.

Projektów o zniesieniu obciążającym konsum podatków pośrednich nie uwzględniono w tych wnioskach ze względu na stan finansów państwa. Również te środki przeciw drożźnie mieszkań i środków spożywczych, które leżą w zakresie autonomicznych ciał, szczególnie rad gminnych, nie mogą być na tem miejscu rozstrząsane. Jest jednak zadaniem rządu wezwać rady gminne do wypełnienia tych dotąd zaniebanych obowiązków, jak długo uprzywilejowane prawo wyborcze rabuje masom ludowym wpływ na zarząd gminy.

Z tych powodów stawiają podpisani wniosek:

I. W celu

obrony przed brakiem i drożyzną mieszkań

wzywa się rząd do przedłożenia Izbie posłów następujących projektów ustaw:

1) Projekt ustawy o wyłączeniu, przez którą upoważniłoby się gminy do wyłączenia miejskich gruntów i placów z przyczyn ogólnego dobra i do oddania ruchowi budowlanemu, służącemu celom ogółu.

2) Projekt ustawy, którą zmienionoby postanowienia o podatku domowo-czynszowym, domowo-klasowym i 5% od dochodu wolnych od podatku budynków w następujący sposób:

a) Budynki, które zbudowano po wejściu w życie tej ustawy, są wolne od podatku.

b) Podatki od starych budynków obniża się stopniowo.

c) Na budynki luksusowe (zamki, wille i t. d.) nakłada się specjalny podatek luksusowy.

3) Projekt noweli do ustawy o należytościach, którą zniesie się obciążające obrót nieruchomościami należytości, a na ich miejsce zaprowadzi się państwowy podatek od wzrostu wartości i należytość od niezabudowanych placów.

II. W celu obrony

przed drożyzną mięsa

wzywa się rząd:

1) aby bez dalszych rokowań z Węgrami uwzględnił wszelką prośbę o dopuszczenie dowozu mięsa zamorskiego i pozwolenia na dowóz nie należy ograniczać ani co do czasu, ani co do ilości;

2) aby rozpoczął rokowania ze Serbią w sprawie zawarcia traktatu, a mianowicie w tym sensie, żeby pozwolono na nieograniczony dowóz bydła i mięsa ze Serbii w zamian za stosowne udogodnienia Serbii dla austriackiego przemysłu.

III. W celu obrony

przed drożyzną mleka

wzywa się rząd:

1) aby ze środków funduszu dla zużytkowania bydła urządził w pobliżu wielkich miast i wielkich osad fabrycznych państwowe zakłady mleczarskie, którymi zarządzałby sam rząd i sprzedawał mleko po kosztach własnych gminom i stowarzyszeniom spożywczym.

2) aby ustanowił na kolejach państwowych niższą taryfę dla transportu mleka, urządził wagony z chłodniami dla transportu mleka, oraz konieczne urządzenia przy załadunku i wyładunku i użyczył je do dyspozycji gminom i stowarzyszeniom spożywczym.

IV. W celu obrony

przed podrożeniem zboża, mąki, roślin strączkowych i paszy

wzywa się rząd do natychmiastowego rozpoczęcia z rządem węgierskim rokowań o czasowe zawieszenie ceł na zboże, rośliny strączkowe i paszę, w myśl artykułu VIII taryfy celnej.

V. W celu obrony

przed podrożeniem cukru

wzywa się rząd do natychmiastowego zniesienia rozporządzeń w 20/IV 1898 r. Nr 52 Dz. ust. państw. odnośnie do obrotu sacharyną i do rozpoczęcia rokowań z rządem węgierskim w sprawie zniesienia rozporządzenia z 20/IV 1898 r. Nr 49 i 51 Dz. ust. państw., o dowozie sacharyny z zagranicy.

VI. W celu obrony

przed podrożeniem ziemniaków i spirytusu

wzywa się rząd do natychmiastowego przedłożenia projektu ustawy o zmianie postanowień o opodatkowaniu spirytusu, a mianowicie w tym sensie, żeby zniesiono zupełnie wszystkie bezpośrednie i pośrednie premie wypłacane gorzelnikom (premie kontyngentowe, bonifikacje produkcyjne i wywozowe).

VII. W celu obrony

przed pódrożeniem nafty

wzywa się rząd do odjęcia rafineryom nafty i przemysłowi ropnemu wszystkich państwowych udogodnień, jeżeli nie zniżą natychmiast stosownie cen nafty.

VIII. W celu obrony

przed podrożeniem węgla

wzywa się rząd do natychmiastowego przedłożenia Izbie posłów noweli do ustawy górniczej, któraby zawierała przedstawione we wniosku pos. tow. Regera, Cingra, Reumanna i Seligera postanowienia o przygotowaniu wyłączenia kopalń węgla.

IX. W celu obrony

przed lichwą kartelową

wzywa się rząd:

1) aby złożył jak najszybciej sprawozdanie, czy i jak dalece uważa za możliwe przygotowania w celu zmonopolizowania na razie wielkiego handlu żelazem, cukrem, piwem, naftą, spirytusem, węglem, mydłem i innymi towarami, podrażanymi przez kartele, a w dalszym ciągu zmonopolizowanie produkcji tych towarów;

2) aby przedłożył Izbie posłów projekt ustawy o uregulowaniu istoty kartelów, przyczem należy oddzielić to uregulowanie od prawa koalicji robotników. Ważność tej ustawy musi dotyczyć tak samo przemysłowych jak i agrarnych karteli, przedewszystkiem karteli mleka; należy administracji państwa umożliwić wystąpienie przeciw lichwie kartelowej oraz skuteczną ochronę robotników w przedsiębiorstwach skartelowanych przed przewagą skoncentrowanego kapitału;

3) jak długo nie istnieje ustawa kartelowa, należy wystąpić przeciw lichwie kartelowej przez odjęcie wszystkich udogodnień na kolejach państwowych i przez ścisłe przestrzeganie wszystkich przemysłowych i podatkowych przepisów, jak to przedsięwziął rząd przeciw rafineryom nafty w Dziedzicach i Limanowej.

X. W celu obrony

przed lichwą kramarzy

wzywa się rząd:

1) aby przedłożył Izbie posłów projekt ustawy, któraby uwolniono stowarzyszenia spożywcze od podatku zarobkowego;

2) aby przedłożył ustawę o stowarzyszeniach spożywczych w myśl żądań przedstawionych przez związek centralny austriackich stowarzyszeń spożywczych;

3) aby nakazał krajowym władzom politycznym, aby ustalały ceny maksymalne w myśl § 51 ustawy przemysłowej wszędzie tam, gdzie podróżono w małym handlu przez zmywy konieczne do codziennego użytku artykuły.

XI. Wzywa się rząd, by przy przygotowawczych pracach nad

autonomiczną taryfą celną

w miejsce obecnej, ważnej do 1917, uwzględnić zniesienie ceł na zboże, paszę, bydło, mięso, żelazo, cukier, kawę i zniżenie ceł na inne przez kartele podróżone towary.

Co się tyczy regulaminowego traktowania wniosku, należy wniosek ten przekazać komisji drożyznianej z poleceniem, aby natychmiast rozpoczęła nad nim obrady i aby złożyła sprawozdanie o poszczególnych wnioskach zaraz po ukończeniu obrad nad nimi, a o wszystkich najpóźniej w przeciągu 14 dni.

Z IZBY POSŁÓW.

Dnia 5 b. m. zebrała się Izba posłów. Za nim jeszcze mogła rozpocząć swe posiedzenie, już szowinistyczni posłowie niemieccy wywołali a w anturę. Mianowicie czeski poseł tow. Tomaszek wprowadził do parlamentu deputację, złożoną z 300 do 400 Czechów i dwa razy tyle dzieci w sprawie zamknięcia czeskiej szkoły w Wiedniu. Posłowie nie-

mieccy chcieli wyrzucić deputację, w obronie której stanęli czescy posłowie. Poseł Humer rzucił się na posła tow. Prokesza i chciał go uderzyć; chwycił go jednak za rękę poseł tow. Reger, poczem posłowie tow. Klemensiewicz, Aust i Diamand rozdzielili walczących.

Poczem rozpoczęło się posiedzenie, na którym poseł tow. dr Adler uzasadniał socya listyczny wniosek drożyzniany.

Strzały do ministra sprawiedliwości.

W chwili, gdy poseł tow. Adler omawiał wyroki na demonstrantów i twierdził, że sądy działały pod wpływem ministra sprawiedliwości, którym to słowem towarzyszyły okrzyki socyalistów przeciw ministrowi sprawiedliwości, padło z galerii 5 ostrych strzałów, które nikogo nie zraniły. W sali powstało ogromne zamieszanie i wzburzenie. Sprawca zamachu zawołał: „Niech żyje socyalizm!“

Przewodniczący przerwał posiedzenie. Na ławie ministeryjalnej podczas zamachu byli obecni ministrowie Hohenburger i Stürgkh.

Na estradzie prezydenta Izby znaleziono jedną kulę.

Prezydent policji Brzezowski, zawiadomiony o zamachu, przybył do parlamentu. Wszystkie wejścia do parlamentu zamknięto i nikogo nie wypuszczano, ani nie wpuszczano. Po ujęciu sprawcy galerye opróżniono.

Po przeszło półgodzinnej przerwie zjawił się w sali prezydent Sylwester i wyraził ubolewanie z powodu zajść.

W skutek jednak kontrowersji między socyalistami a chrześcijańsko społecznymi, Prezydent przerwał posiedzenie i zwołał konferencję przewodniczących klubów. Tymczasem przesłuchiowano w gmachu parlamentarnym sprawcę. Jest nim 26 letni czeladnik stolarski, Njegus Vavrak który przed trzema dniami przybył z Sobeniko w Dalmacyi. Przyznał się, że chciał zamordować ministra sprawiedliwości.

Poczem po otwarciu posiedzenia dokończył swą mowę pos. tow. dr. Adler, który wskazał, że zamach na ministra sprawiedliwości jest wyplływem szaleństwa.

Prezydent ministrów bar. Gautsch starał się więg tego zamachu zrzucić na socyalistów i cytował fałszywie słowa tow. Adlera, które miały rzekomo podburzać ludność.

Odpowiedział mu zaraz poseł tow. Daszyński, który napiętnował postępowanie Gautscha i odczytał świadomie przez Gautscha opuszczone słowa z dalszej części mowy tow. Adlera, w której zalecał on spokój.

Na tem obrady przerwano.

W następnym dniu 6 bm. dokonano

wyboru prezydium

Izby posłów, gdyż wybór dokonany po zabraniu się świeżo wybranej Izby był tymczasowy.

Prezydentem wybrano ponownie niemieckiego adwokata dra Sylwestra, wiceprezydentem tow. Pernerstorfera, Jukla (Niemiec), Zdarskiego (Czecha), Germana (Polaka), Romańczuka (Rusina), Conciego (Włocha), i Pogacznika (Słoweńca).

Poczem posiedzenie odroczone do wtorku 10 b. m.

Dla chłopów.

Między zgłoszonymi wnioskami znajduje się też wniosek posła tow. Klemensiewicza o przyznanie opustów podatku gruntowego dla małych rolników!

Demonstracyjny strejk górników w zagłębiu ostrawsko-karwińskim.**40.000 górników na wiecach!**

Morawska Ostrawa, 5 października.

We czwartek 5 b. m., jako w dzień otwarcia parlamentu, urządzili górnicy całego zagłębia jednodniowy strejk demonstracyjny na rzecz polepszenia ubezpieczenia górniczego, poprawy stosunków pracy i zarobków, tudzież przeciw szalejącej drożyznie.

Jednodniowy strejk wypadł w całym rewirze wspaniale. Wprawdzie kierownicy kopalń razem z socyalistami czeskimi, separatystami, agitowali przeciw strejkowi w zupełnie łajdacki sposób, tak, iż separatystom udało się w Ostrawskim doprowadzić do tego, że w jednym szybie zupełnie roboty nie zastanowiono, a w 5 szybach częściowo pracowano, przez co już sami separatyści razem z posłem Prokeszem wydali na siebie wyrok moralnego upadku i przez ten krok wyrzuceni zostali poza nawias walki zorganizowanych górników w tutejszem zagłębiu — to jednakże strejk przeszedł wszelkie oczekiwania.

Od niedzieli już ściągano do całego rewiru wojsko i żandarmów, jednakże strejk i wiece odbyły się w zupełnym porządku i nigdzie nie doszło do najmniejszych wykroczeń. O ile w Ostrawskim $\frac{1}{10}$ część pracowała skutkiem obłudnej agitacji separatystów czeskich o tyle w zagłębiu karwińskim strejk był zupełny. Tam nigdzie nie robiono, a wiec w Orłowej należy do najwspanialszych zgromadzeń, jakie kiedykolwiek odbyły się w zagłębiu.

Wiece demonstracyjne odbyły się w Morawskiej Ostrawie rano w ogrodzie gospody „Pod lipą“, przy udziale 15.000 górników. Referenci przemawiali z dwóch trybun; z jednej referenci polscy tow. Pytlik, Struż i Serwatka; z drugiej czescy tow. Brda, Szawel i Riegl. W Orłowej po południu w Rynku przy udziale 25.000 górników przemawiali tow. Bonczek i Brda po czesku, dr Kunicki i Stec po polsku.



Demonstracje przeciw klęsce drożyznianej. Wiec w ratuszu.

Podczas przemówień padały z grona zgromadzonych ostre okrzyki pod adresem rządu i baronów węglowych. Na obu wiecach uchwalono jednomyślnie trzy rezolucje. W pierwszej żądają górnicy natychmiastowego rozszerzenia ubezpieczenia od wypadków i na robotników pracujących w górnictwie, natychmiastowej reformy dotychczasowego ubezpieczenia dla górników i odpowiedniego podwyższenia rent dla inwalidów, wdów i sierot, tudzież przysposobienia Kas chorych górniczych do ustawy o powiatowych Kasach chorych z tem, że jeśli wkrótce te sprawy nie zostaną załatwione, to górnicy odmówią płacenia wkładek do Kas brackich dopóty, dopóki nie zostanie przeprowadzona zadawająca wszystkich górników reforma ubezpieczenia.

Druga rezolucja żąda natychmiastowej naprawy stosunków zarobkowych i pracy, środków ochronnych przed żądzą zemsty i dowolnego szykanowania górników ze strony dozorców i t. d., skrócenia dnia roboczego dla koksarzy i robotników wierzchowych w drodze ustawy, zaprowadzenia ustawy o wypłatach tygodniowych i inspekcji kopalniowej.

Ostatnia rezolucja żąda natychmiastowego wprowadzenia w życie środków ochronnych przeciw drożyznie.

Górnicy powiedzieli ostatnie słowo. Jest teraz zadaniem rządu, parlamentu, niemniej właścicieli kopalń powyższe żądania górników wprowadzić w życie.

Wojna włosko-turecka.

Tow. Parvus, który obecnie z Konstancy-nopola pisuje korespondencje do niemieckich pism partyjnych, przekonująco dowodzi, że jedną z głównych

przyczyn wyprawy

jest słynny włoski bank, „Banco di Roma“. Przedsiębiorstwa przemysłowe tegoż, założone w Trypolisie, bankrutują. Jak uratować sytuację? Niech państwo włoskie poleje żywym deszczem półmiliardowym ziemie trypolitańską. Niech dostawami w okresie wojennym oraz po ukończeniu wojny ożywi owe przedsiębiorstwa. Następnie po wojnie przez pewien czas Trypolis stanie się widownią natłoku różnych przybyszów i kupców; wówczas Towarzystwa żeglugi i instytucje kredytowe przez Bank kierowane, rozkwitną. Jak się wyraża Parvus, chodzi o to, aby zbankrutowaną finansową operację pokryć akcją polityczną i roztopić ją w szwindlu grynderskim w wielkim stylu.

Zajęcie Trypolisu.

Wskutek wyładowania marynarzy włoskich w forcie „Sultania“ arabscy tubylcy, należący do szczepów zamieszkałych w okolicy Trypolisu, udali się na pokład okrętu admirałskiego i zaalarmowali o swoim poddaniu się, prosząc o zakaz bombardowania.

Wysadzono na ląd jeszcze dalsze kompanie marynarki z działami i karabinami maszynowymi i obsadzono miasto Trypolis. W forcie „Sultania“ zostawiono jeden oddział.

Obsadzenie odbyło się bez wypadku. Wojska, które wylądowały, pozostają pod komendą kapitana okrętowego Cagniego.

Kontradmirał Boreadelmo zamianowany został gubernatorem Trypolisu.

Turecy mieli przy zbombardowaniu Trypolisu 12 zabitych i 23 rannych.

Wojna a wychodźstwo z Galicji.

Wobec tego, iż rząd włoski wydał zakaz emigrowania do Argentyny i zakaz ten, z powodu powołania rezerw na wojnę będzie ściśle utrzymany, co pozbawi Argentynę zupeł-

nie włoskich robotników rolnych, Polskie towarzystwo emigracyjne zwraca uwagę na korzystne zarobki przy zbliżających się żniwach w Argentynie. Tytułem próby zorganizowania stałego wychodźstwa sezonowego do Argentyny Polskie towarzystwo emigracyjne podejmuje się objąć wobec 200 robotników rolnych, jadących na żniwa, gwarancję, iż zaszczędzony zarobek, jaki każdy z nich przywiezie z sobą do kraju w maju (o ile wyjedzie stąd najpóźniej pierwszego listopada) wyniesie po potrąceniu już wszystkich wydatków na całą podróż tam i z powrotem oraz kosztów utrzymania na czysto co najmniej K. 400 (za 100 dni roboczych). Robotnicy, którzyby na podstawie takiej gwarancji chcieli wyjechać do Argentyny, mają się zaraz zgłaszać do Polskiego towarzystwa emigracyjnego w Krakowie (ulica Radziwiłłowska 21).

Franciszek Ferrer.

W drugą rocznicę zamordowania go przez klerykałów hiszpańskich (13.X. 1909—13.X. 1911).

Franciszek Ferrer nie żyje...

Ale to się tak tylko zdaje. Powiadam wam, że on jest żywoźniejszym, niż wielu, wielu żyjących. On jest w takiej pełni życia, iż imię jego zawsze będzie promieniało na intelektualnym i etycznym firmamencie ludzkości, podczas gdy o jego sędziach i hiszpańskich ministrach dawno już zapomniano.

Osoby można uśmiercać, ale ich idee, o ile tętnią życiem, działają po ich śmierci; treścią swych myśli usamodzielnione, zostają po wieki nieśmiertelne.

Musi się ciągle mieć na oku, dla czego człowiek, tak łagodnego usposobienia jak Ferrer, był do tego stopnia znienawidzony przez rząd i przez kościół. Mylnem bowiem jest mniemanie, że poniósł on śmierć, jako twórca rewolwy w Barcelonie.

Tak twierdzą klerykali, lecz to prawdą nie jest. Ferrer nie padł ofiarą swych idei i nie dlatego, że był duchowym sprawcą barcelońskiej rewolucji, na którą oczywiście nie byłaby się zgodziła żadna zwierzchność ani klerykałna, ani też socjalno-demokratyczna.

Czyż bowiem dostarczono dowodu, że Ferrer był istotnie takim duchowym sprawcą zaburzeń? Pod tym względem odnosimy się do Ferrera chyba z większą wyrozumiałością i obiektywnością, niż tamci i z pewnością nie umniejszilibyśmy to naszej czci dla niego, gdyby nawet był istotnym organizatorem barcelońskiego powstania. Przeciwnie, ta jego tak zwana wina byłaby dla nas najwyższą zasługą, gdyż wyswobodzenie ludu od samowoli i tyraństwa, jest — chociażby ono wypływało tylko z buntu — we dle naszego uznania czynem szlachetnym.

Tylko w tym jednym wypadku można było Ferrera w legalny sposób pociągnąć do odpowiedzialności. Wszak każdy, kto bierze udział w rewolucji, a popadnie w ręce nieprzyjaciół, musi sobie uświadomić, iż stanął pod znakiem śmierci, choć może wyjdzie jeszcze z opresji zwycięzcą i zjedna sobie sławę bohatera.

Lecz w tym kierunku brak zupełnie jakiegokolwiek dowodu winy ze strony Ferrera. Nie dostarczył go ani rząd hiszpański, ani też żywi klerykali. Tego dowodu brak, bo on wcale nie istnieje. Chcąc więc być uczciwym, musi się przyznać, że Ferrer padł, ponieważ w oczach Rzymu uchodził za najniebezpieczniejszego wroga, głównie przez swoje szkoły, w których wykształcił ludzi, wolnych myślą i czynem.

Z tego powodu jesteśmy też szczerze wdzięczni ojcu Jezuicie Gabryelowi Palan za jego pismo z dnia 30 października 1910, które on do „Katholische Aktion“ w Holandji wystosował.

W piśmie tem wielebny pater uznaje nasze

założenie i wyraża wdzięczność, za sposób i formę, w jakich broniono Hiszpanii przed całym światem „... w sprawie zgładzenia wolnomularza i anarchisty, Ferrera, który tak wiele złego nabroił swojemi „modernistycznymi szkołami“ i swojem ustawicznym walczeniem chrześcijańsko społecznego ustroju“.

Tu znajdujemy obraz nagiej prawdy. Właściwe przyczyny zamordowania Ferrera tkwią przeto w Jego „piekielnych“ szkołach, w Jego walce z „chrześcijańsko społecznym ustrojem“.

I tylko na tem, a nie na czem innym, polega Jego „zbrodnia“. Jego szkoły i książki szkolne — są powodem jego śmierci. Ferrer był mężem swobodnej myśli i chciał wychować ludzi w duchu, wolnym od wszelkich uprzedzeń, zarówno religijnych i obyczajowych, jak nie mniej politycznych i społecznych.

W osobie Ferrera chciano nas wszystkich ugodzić, i gdyby Rzym mógł być tylko, to niezawodnie byłby podeptał ludzkiego ducha, by powstrzymać postęp i cofnąć nas w najciemniejszą średniowiecze.

Przy dokonaniu morderstwa na Ferrerze, państwo i kościół podały sobie dłonie.

Mord Ferrera wykazuje nam jasno, czego możemy się spodziewać od Rzymu i rządu, na wypadek, gdyby te dwie potęgi ciemnoty znalazły się w położeniu, które nastęrczyłoby mu sposobność do nasycenia żądzy zemsty nad wolnomyślicielami! Nie łudźmy się pod tym względem! Kościół i rząd zdruzgocą każdego, kto zmierza do prawdziwego wyswobodzenia ludzkości.

Śmierć Ferrera jest dla nas ostrzeżeniem.

Stoimy przed niebywałą zbrodnią, popełnioną w imię autorytetu przez kościół i rząd świecki. Ferrer nie jest pierwszą — nie będzie też ostatnią ofiarą. Jeszcze ciągle grozi niebezpieczeństwo tym wszystkim, którzy otwarcie występują do walki z dzierżycielami władzy, ci bowiem uważają się za wyłącznych panów ziemi i pragną nimi za wszelką cenę pozostać.

Dlatego Ferrer stał się dla nas symbolem.

F. Domela Nieuwenhius.

PRZEGLĄD SPOŁECZNY.

Piętnastolecie krakowskiej grupy krawców. W tym roku minęło piętnaście lat od założenia centralnej organizacji robotników krawców w Krakowie.

Robotnicy krawieccy dla uczczenia tego jubileuszu urządzają w dniu 28 bm. uroczysty obchód.

Zorganizowani towarzysze wszystkich zawodów wezmą udział w tej uroczystości, aby wyrazić uznanie tym, którzy mimo prześladowań przez 15 lat stali na straży interesów robotniczych i odpierali skutecznie zakusy klerykałów.

W sprawie obchodu należy zgłaszać się do organizacji krawców (ul. Filipa 1. 2).

Wychodźstwo do Brazylii. Polskie Towarzystwo Emigracyjne donosi, że wskutek nagłego rozporządzenia rządu brazylijskiego zawieszony został bezpłatny przewóz emigrantów do Parany. Rozporządzenie to wywołała okoliczność, że w Paranie niema narazie wymierzonych gruntów dla kolonistów i nowi przybysze zmuszeni byłiby na przydzielenie im lotów wycekiwać przez dłuższy czas w barakach w bezczynności z narażeniem siebie na niebezpieczeństwo wybuchu epidemii, a rządu na znaczne koszta, połączone z ich żywieniem.

Natomiast w dalszym ciągu trwać będzie bezpłatny przewóz emigrantów do stanów bra-



Pochód demonstracyjny.



Demonstracje przeciw klęsce drożdżnianej.

Pochód w ulicy Karola Ludwika — idą posłowie Wityk, Śliwiński i Diamand.

zyljskich Minas Geraes, S-ta Catharina i Rio Grande do Sul. Z prowincyi tych dla osadników polskich stosunkowo najlepiej nadaje się Rio Grande do Sul, gdzie warunki klimatyczne są takie same, jak w sąsiedniej Paranie, liczba polskich mieszkańców wynosi przeszło 20.000 i są już większe polskie osady rolnicze, jak np. Ijuhy, Marianna, Pimentel, Guarany itd. O ile więc, pomimo powstrzymaniu bezpłatnego przewozu do Parany, decyduje się kto jechać na koszt rządu brazylijskiego do Brazylii w charakterze osadnika, powinien wybierać stan Rio Grande do Sul. gdyż w prowincyi S-ta Catharina przeważają Niemcy, którzy zajęli już najlepsze grunta, Minas Geraes zaś dla osadników naszych zupełnie się nie nadaje i polskich kolonii niema tam wcale.

Saliny austriackie. W salinach austriackich było zatrudnionych z końcem 1906 r. 5.648 osób, w tem 19 kobiet. Stałych robotników było 4.399. Robotników liczących ponad 60 (!) było 11! Więc nawet dla 11 starców rząd nie chciał dać emerytury, lecz kazał im pracować. Między tymi starcami było 3, którzy mieli ponad 70 lat!!! Wypadków było 43, z tego 3 śmiertelne.

Przeciętna płaca salinarza wynosiła 939 K. (907 K. w r. 1908). Płaca ta więc nad wyraz niska, gdyż wypada zaledwie 2'75 koron dziennie!

Ubezpieczenie robotników w Belgii. W Belgii bezrobotnym udzielają zasiłków gminy i związki zawodowe. I tak w r. 1910 udzieliły gminy na ten cel 86.218 kor. a związki zawodowe 196.434 kor. Przeciętny zasiłek wypłacony bezrobotnemu wynosił 16'52 kor., a czas bezrobocia 9½ dnia w roku. Z tego na gminę przypadało 5.27 na związki zawodowe 11'26 K.

Gminy wypłacają wprost bezrobotnym zasiłki z wyjątkiem Leodyum, która wypłaca je związkom zawodowym w kwocie 2.563 kor.

Najwięcej korzystali z zasiłków robotnicy tkaccy (6.039), metalurgiczni (2.094) i budowlani (1.587), najmniej w hutach szkła (1), w papierniach (18) i w górnictwie (26).

Prócz gmin udzielają zasiłków bezrobotnym

prowincye (jak u nas kraje), które subwencyonują gminy na ten cel.

A u nas w Krakowie? Subwencyonuje się bractwa kościelne a nie bezrobotnych.

Nowiny krakowskie

Szkoła partyjna, mająca za najbliższe zadanie kształcenie partyjnych referentów i innych działaczy, rozpoczyna swój kurs uroczystym otwarciem we środę 18 października o godzinie 7 wiecz. w lokalu Kasy chorych przy ul. Dunajewskiego. Wzywa się wszystkich zapisanych słuchaczy o niezawodne stawienie się w komplecie. Wpisy przyjmowane są w dalszym ciągu przez tow. Rosenzweiga, jako sekretarza komitetu.

Wykłady będą się odbywały wieczorami 3 razy na tydzień. Program szkoły obejmuje ekonomię, program partyjny, historię socjalizmu, prawo państwowe, teoryę i praktykę związków zawodowych, kooperatyw etc., działalność i programy innych partyj w Austrii i Galicyi etc.

Przeszłorocznicy i wogóle dawniejsi uczniowie mają obowiązek stawić się w komplecie, gdyż otrzymają, już jako referenci, tematy do opracowania, aby później wystąpić mogli z referatami w szkole i na zgromadzeniach.

Spacer demonstracyjny naokoło Sukiennic urządzili w dniu otwarcia parlamentu robotnicy krakowscy o godz. 6 wieczorem. Poczem z pomnika Mickiewicza przemówili tow. Żułański i Haecker. Olbrzymie tłumy załęgły rynek.

Po godzinie 7 terminatorzy po ukończeniu nauki wieczornej urządzili sobie dwugodzinne harce z policją, uganiając się z nią po ulicy Floryańskiej i po całym Rynku. Aresztowano z nich kilku za „opór władzy“ i „nie rozejście się“.

„Wymuszenie“ przez stróża 90 halerzy! Sąd skazał stróża K. Blak a, ojca rodziny, na 14 dni więzienia za to, iż około godziny 1 w nocy za otwarcie bramy zażądał po 20 halerzy od osoby, a ofiarowano mu 10 hal.! Skazano go za wymuszenie, mimo iż tych pieniędzy nie otrzymał, bo inteligentne towarzystwo udało się pod opiekę policji. Możeby tak sąd skazał rzeźników na 14 dni więzienia za to, iż zażądali za kilo mięsa o kilkanaście halerzy więcej. Co innego jednak biedny stróż, a co innego wpływowi i bogaci rzeźnicy.

Zgromadzenia publiczne stróżów odbyło się w niedzielę pod przewodnictwem tow. Niemca w cyrku Edison. O zniesieniu nadzoru policyjnego nad stróżami, o poddaniu ich sądowi przemysłowemu i ubezpieczeniu w kasach chorych referował poseł tow. Daszyński. W dyskusyi wykazywano korzyści organizacji i wzywano do organizowania sług domowych. Poczem uchwalono rezolucyę w myśl referatu tow. Daszyńskiego.

KRONIKA.

Posiedzenie Rady gminnej w Rakowicach odbyło się we wtorek 3 października wieczorem pod przewodnictwem wójta tow. Prochowskiego. Na wniosek tow. Sokołowskiego zamianowała Rada sekretarzem gminnym J. Pyrzowskiego, emer. oficyała starostwa. Dalej uchwaliła Rada gminna wybudować szkołę ludową w gminie Rakowice. Dotąd bowiem dzieci z Rakowic uczęszczały do szkoły w Prądniku Czerwonym, odległej o pół godziny drogi od Rakowic. Działwa szkolna nieraz wśród błota i śniegu jest zmuszona brodzić drogami polnemi, zanim dostanie się do szkoły Prądnika Czerwonego, a przytem Rakowice opłacają z budżetu szkolnego 700 K. na rzecz Prądnika Czerwonego za przyjmowanie dzieci z Rakowic.

Następnie Rada zastanawiała się nad za-

„Czuwaj“ Rudolfa Herliczki

bibułki do papierosów w książeczkach i opakowaniu patentowem, po 4 halerze wyrobu największej w kraju fabryki, tutaj i bibulek cygaretowych.

w Krakowie.

Za dobroć gatunku i higieniczne wykonanie, daje firma zupełną gwarancyę.

Wzory wysyła się darmo i opłatnie.



Ogólny widok Trypolisu.

mnikiem szynków w Rakowicach od godz. 7 wieczorem w sobotę i niedzielę z powodu niepokojów. Szynkarz Immerglück zobowiązał się zadość uczynić temu żądaniu Rady gminnej.

Wreszcie Rada gminna upoważniła zwierzchność gminną do zwrócenia się do Uniwersytetu ludowego z prośbą o urządzenie wykładów naukowych w sali Rady gminnej. Nadto uchwaliła Rada gminna utworzyć w gminie szkołę dla analfabetów.

Oto sprawozdanie z pierwszego posiedzenia Rady gminnej socjalistycznej, które wykazuje, że praca naszych towarzyszów dla gminy będzie z pewnością bardzo wydajną.

Z KRAJU.

Wybory uzupełniające do parlamentu odbędą się dnia 27 listopada w okręgu 27 Drohobycz, Turka, Bolechów i Skole wskutek rezygnacji posła Löwensteina oraz w okręgu 33 Złoczów, Zborów, Jezierna, Załośce itd. wskutek rezygnacji posła Breitera, wybranego także we Lwowie. Towarzystwo, rozwinięte natychmiast agitację wybiorczą!

Zamach na biskupa. W Stanisławowie dokonał 10 b. m. ks. Paweł Kamiński zamachu na biskupa Chomyszyna, raniąc go nożem. Przyczyną zamachu jest pozabawienie go probostwa.

Demonstracja w Bielsku-Białej, urządzona we czwartek, w dniu otwarcia parlamentu, przeciw coraz dotkliwiej przygniatającej drożyznie, wypadła wspaniale.

Tłumy ludu pracującego zalały formalnie ogromny plac, na Blichu i Główny Rynek. Już po godz. 12 zaraz zaczęły napływać na Blich w Bielsku ze wszystkich stron z fabryk coraz to większe grupy robotników i robotnic, by swoją obecnością dać wyraz swemu rozgoryczeniu. Około godziny pół do pierwszej prawie cały plac był już zajęty, wobec czego ogłoszono równocześnie referaty po polsku i po niemiecku; w jednym końcu referował po polsku dr Gross, w drugim końcu po niemiecku tow. Arbeitel. Po referatach

uformował się pochód na którego czele szło około 3 tysiące robotników z Lipnika, dalej około 7 tysięcy robotników z sztafardem z Wilkowie; oprócz tego niesiono kilkanaście tablic z napisami przeciwdrożyznie.

Na Górnym Rynku w Białej, gdzie liczbą uczestników znacznie jeszcze wzrosła, wygłosił referat po polsku tow. dr Gross, następ. tow. Arbeitel referował po niemiecku, poczem zgromadzeni rozeszli się w zupełnym spokoju.

Nawet fabrykanci liczyli się z rozgoryczeniem ludności robotniczej i prawie wszędzie fabryki stały, w kilku zaledwie pracowano lecz i w tych dopiero po zgromadzeniu od 2^{1/2} po południu.

Walka z alkoholizmem.

Wydatki, ponoszone przez całe państwo na alkohol, przedstawiają sumy olbrzymie.

W Niemczech np. wydano w r. 1895 na piwo wódkę i wina 3 miliardy koron. Dwuletni więc taki wydatek na alkohol w Niemczech przenosi sumę kontrybucji wojennej, jaką Francja zmuszona była Niemcom zapłacić po ostatniej wojnie. Tylesamo ile wydatki na trunki, wynosiły wydatki ludności niemieckiej na mąkę, chleb i pieczywo, o wiele zaś mniej, niż połowę tej sumy, wydano na mięso.

Wedle bardzo dokładnej statystyki, ziemie polskie wydają około pół miliarda na alkohol, trzeba zaś wziąć pod uwagę, że Polacy są narodem przeważnie rolniczym, że wielki handel i przemysł jest u nas zaledwo w zarodku, że więc pod względem gospodarczym i majątkowym stoimy o wiele niżej od Niemców.

Cyfry powyżej przytoczone nie bardzo się zmniejszają, sprzedaż bowiem alkoholu stanowi główne źródło dochodu wielkich kapitalistów, obszarników i państwa.

W Rosji w roku 1900, dochód z wódki wzrósł do sumy 292 milionów rubli, w rok później wzmógł się do 319 milionów, a w r. 1906, w owym strasnym powojennym i rewolucyjnym roku głodu i ognia, dorósł do potwornej sumy 659 milionów rubli, czyli około miliarda 625 milionów kor.

Ileż więc pieniędzy wydała Rosja na zakupno tego alkoholu. jeżeli dochód państwa od sprzedaży wynosił tak przerażającą cyfrę!?

Niemniej i Anglia wydaje rocznie około 3 miliardy koron na trunki, a stonki w wielu innych krajach z małymi wyjątkami nie są lepsze.

Że zaś alkohol poza zubożeniem ekonomicznym, doprowadzającym zbyt zresztą często wprost do tragicznych katastrof, wywiera na ludzi wpływ jak najgorszy, że rujnuje i podkopuje zdrowie, doprowadza do szału i morderstw, zniechęca do pracy i wyjaławia pod względem umysłowym i moralnym, o tem chyba pisać nie potrzeba.

Istnieje tysiące tomów i statystyk, podających zbyt wymowne przykłady i cyfry; każdy z pojedynczych ludzi ma zresztą sam to głębokie przekonanie; nie jest wolnym od niego nawet nałogowy i bezwolny pijak, trapiiony niejednokrotnie ciężkimi wyrzutami sumienia.

Olbrzymia konsumpcja alkoholu jest zresztą jedną z przyczyn coraz rosnącej drożyzny. Wytwarzanie bowiem wódki i piwa, niszczy zboże i ziemniaki — i zużywa je na truciznę, kiedy tylu ludziom brakuje chleba. Procent zaś ludzi, zatrudnionych przy gorzelniach i browarach, jest zbyt nikłym, by wyrównał tę szkodę; podczas gdy przy użyciu jednego miliona koron kapitału, znajduje np. przy garbarstwie około 200 ludzi zarobek, to przy tym samym kapitale, użytym na browary, zatrudnia się ledwo 15 ludzi!

Gdy zważymy to wszystko, przekonamy się, że wielki mąż stanu, Gladstone, nie przesadził ani jotę, twierdząc, że opilstwo spowodowało na ludzi więcej nieszczęścia i strat — niż wojna, zarazy i drożyzna.

(Dokończenie nastąpi).

„PRAWO LUDU“

ORGAN POLSKIEJ PARTII SOCJALNO-DEMOKRATYCZNEJ.

Wychodzi w każdy piątek. Prenumerata wynosi rocznie: W Galicyi 4 kor.; w Niemczech 5 M; w Ameryce 2 dolary. Numer pojedynczy 10 hal. Redaktor i wydawca: **Zygmunt Klemensiewicz**. Adres Redakcji i Administracji: „Prawo Ludu“, Kraków, ul. Filipa 2, II piętro. Wyłączny adres dla listów i przesyłek: **Zygmunt Klemensiewicz**, ulica św. Krzyża 7. Konto pocztowe Kasy Oszczędności Nr. 71.905.

NADESŁANE.

Dr J. ALEKSANDROWICZ

lekarz chorób skórnych i wenerycznych po odbytej praktyce w powszechnym szpitalu w Wiedniu i zakładach berlińskich osiedla się z dniem 15 października w **Bielsku, Bahnstrasse 2.**

Dr Zygmunt Bergmann

adwokat krajowy w Białej

prowadzi obecnie swoją kancelaryę przy ul. Główniej w Domu Wiedeńskiego Banku Związkowego (Wiener Bank Verein) obok mostu.

ZNANE W ŚWIECIE

są artykuły c. i k. nadwornej firmy **HANNS KONRAD** w Brüx Nr. 584 (Czechy), które w wielkim wyborze w bogato ilustrowanym głównym katalogu z przeszło 3000 rycin zaznaczone znajdziecie, i który na żądanie każdemu darmo i opłatnie przesyłam.



Kto chce w łatwy sposób

zarobić

dużo pieniędzy

ten niech zażąda darmo i opłatnie wielki cennik ilustrowany z 3-ma tysiącami odbitek zegarów, wyrobów jubilerskich, towarów muzycznych i galanterijnych.

F. Pamm, Kraków, ul. Zielona 3—126.

Proszę się posłużyć

przy zapotrzebowaniu artykułów użytkowych i połączonych wszelkiego rodzaju moim głównym katalogiem z około 4000 rycin, który na żądanie natychmiast darmo i opłatnie wysyłam

C. i k. nadworny dostawca **HANNS KONRAD** Brüx Nr. 578 (Czechy)

Starszym i młodym mężczyznom

poleca się zaszczytnie nagrodzoną broszurę Dra Müllera, która okazała się w nowym wydaniu, o leczeniu

nadwątlonych nerwów i systemu seksualnego

Wysyłka w kopertach zamkniętych za nadesłaniem 1 K 20 h. w znaczkach pocztowych. **Curt Röber**, Braunschweig.

Niezliczone

są pobudki do kupna artykułów pożytkowych i podarków okolicznościowych różnego rodzaju, które w bogato ilustrowanym głównym katalogu z 4000 rycin c. i k. nadwornej firmy **Hanns Konrad** w Brüx Nr. 589 (Czechy) znajdziecie. — Zażądajcie kartkę korespondencyjną zaraz takiego katalogu i będzie on niezawodnie darmo i opłatnie przesyłany.

1000 koron nagrody



dla łysych i nie mających porostu.

Elegancki porost brody i włosów na głowie w 8 dniach wywołuje Cara balsam na włosy, balsam ten przez działanie na cebulki włosów; w ten sposób na nie wpływa, że włosy zaraz zaczynają rość.

Cara jest najlepszym wyrobem nowoczesnej wiedzy na tem polu i uznany jako jedyny balsam, wywołujący oprost brody i włosów na głowie nawet u starców.

Cara balsam używają przeto młodzi i starzy w całym świecie.

Cara pobudza obumarłe cebulki włosowe znowu do życia po krótkim użyciu. Ręczy się, że środek ten jest nieszkodliwy.

Jeżeli to nie jest prawdą, wypłacimy

1000 koron w gotówce

każdemu łysemu, gotowemu lub rzadkie włosy mającemu, który balsamu Cara przez cztery tygodnie używał bezskutecznie.

Jesteśmy jedyną firmą, która swoim odbiorcom daje tego rodzaju gwarancję.

Opakowanie dyskretne.

Cara Haus, Kopenhaga.

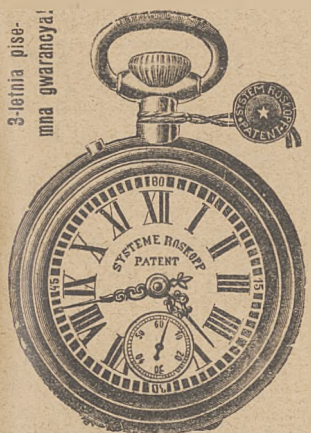
Za przesłaną mi paczkę Cara, dziękuję serdecznie. Używam balsam ten od 12 dni z bardzo dobrym skutkiem, włosy mi więcej nie wypadają, owszem stają się silniejsze i grubsze, a porost jest silniejszy od czasu użycia Pańskiego balsamu; również i porost brody jest znacznie silniejszy. Używałem dotychczas bardzo wiele środków na porost włosów, lecz bezskutecznie, dziękuję więc Panu serdecznie za Pański balsam na włosy, polecę go chętnie wszystkim potrzebującym. Dziękując raz jeszcze pozostaję z poważaniem

Cara nadaje włosom i brodzie piękny i bujny wygląd i miękkość. Wysłała się do wszystkich miejscowości po otrzymaniu należytości lub za zaliczką. Pisać do największego w świecie osobliwego handlu.

1 paczka balsamu Cara kosztuje 6 Koron, 2 paczki 10 Koron.

Cara Haus, Kopenhagen K. 322, Dänemark (Dania).

(Opłata listów 25 hal., kart korespondencyjnych 10 hal.)



3-letnia pisemna gwarancja!
kosztuje mój prawdziwy szwajcarski patentow. zegarek Anker-Remontoir, systemu Roskopf Nr. 4060 o doskonałym, silnym antymagnetycznym werku ankrowym z prawdziwą emaliowaną tarczą godzinną (nie z papieru), w eleganckiej niklowej oprawie z pokrywką zawiaskową nad werkiem opatr. **plombą ochronną**, idącą 36 godz. (nie 12 godz.), posiadający ozdobne, złożone wskazówki, **doskonale uregulowany**, z 3-letnią pisemną gwarancją za szt. K 5.—, Nr. 4062 ze wskazówką sekundową K 5'50, Nr. 4098 w prawdziwej srebrnej oprawie, bez wskazówki sekundowej K 11'50, Nr. 4101 ze wskazówką sekundową Kor. 12'50, Nr. 4079 taki sam w stalowej oprawie Kor. 6.—. Największy wybór wszystkich gatunków zegarków w moim głównym katalogu. **Ryzyka niema! Zamiana dozwolona lub zwrot pieniędzy.** Wysłała za zaliczką lub za nadesłaniem należytości z góry **Pierwsza fabryka zegarków HANNS KONRAD, c. i k. dost. nadw. w Brüx Nr. 533 (Czechy).** Katalog główny z około 4000 rycin na żądanie darmo i opłatnie.

WIELKA NIESPODZIANKA!

75.000 par trzewików.

4 pary za tylko 8-50 koron.

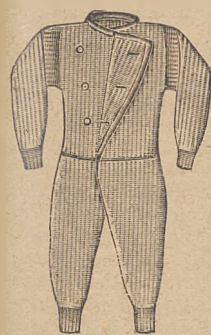
Z powodu niewypłacalności kilku wielkich fabryk zostałem upoważniony do rozprowadzania znacznej ilości trzewików po cenie niższej od fabrycznej. Sprzedaję zatem każdemu 2 pary męskich i 2 pary damskich trzewików sznurow., skóra brunatna lub czarna, galoszkowe, z obsadą, z mocno podbijaną podeszwą, eleganckie najnowszej fasonu. Wielkość wedle numeru. 4 pary tylko 8-50 K. Przesyłka za zaliczką.

Centralny Dom wysyłkowy obuwia

J. GELB, NOWY SĄCZ, Nr. 108.

Zamiana dozwolona lub zwrot pieniędzy.

Prawdziwe czeskie wyroby trykotowe!!!



Koszule, kaftanki, majtki etc. dla kobiet, mężczyzn i dzieci w wielkim wyborze i najlepszej jakości. Ubrania dziecięce t. j. kaftaneczki i majtki w jednym kawałku, zimowe, spodem wełniste, stosownie do wielkości K 1'60 do K 3'20. Koszula męska zimowa, stosownie do wielkości K 3'20, 3'40, 3'60, 4.—, Koszula damska zimowa, stosownie do wielkości K 3'30, 3'50, 3'70. Wielki wybór koszul męskich, dla chłopców, kaftanów, koszul damskich i majtek, kaftaników, jakoteż dokładny opis wielkości znajdziecie w moim głównym katalogu. — **Niema ryzyka! Zamiana dozwolona lub zwrot pieniędzy.** Wysłała za pobraniem lub za poprzednim nadesłaniem należytości przez **c. i k. nadw. dost. Hanns Konrad w Brüx Nr. 552 (Czechy).** Główny katalog z około 4000 rycin na żądanie darmo i opłatnie.

Bardzo rzadka sposobność!

Fabryka powierzyła mi do sprzedaży po żywiołowej katastrofie swe uratowane towary.

Wiele tysięcy przepięknych

koców flanelowych

w ładnych najnowszych wzorach i najmodniejszych kolorach, które mają prawie że niedostrzegalne plamy wody. Koce te nadają się bezwzględnie dla każdego gospodarstwa domowego. Są bardzo ładne i trwałe około 190 cm. długie, 135 cm. szerokie.

Wysyłka za pobraniem:

4 szt. koców flanelowych za 8 koron 50 halerzy.

Czytelnicy tego inseratu niechaj z zaufaniem zamawiają. Z czystym sumieniem twierdzić mogę, że każdy z przesyłki zadowolonym będzie.

OTTO BEKERA,

c. k. emeryt. nadzorca straży skarb. NACHOD (Czechy). Skład fabryczny 4—5.

bez kosztów



wysyłam każdemu swój wielki obficie ilustrowany główny katalog z około 4000 odbitek, moich, dobrych i tanich instrumentów muzycznych wszelkiego rodzaju.

C k. nadw. dostawca

HANNS KONRAD

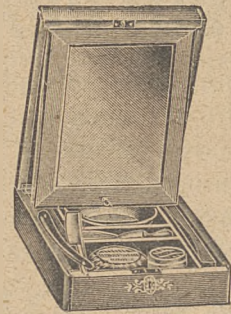
dom wysyłkowy instrumentów muzycznych, Brüx Nr. 548 (Czechy). — Skrzypce dla uczniów, po 4'80, 5'50, 6.— i 6'80 kor. Smyczki po —'80, 1.—, 1'40 i 1'80 kor. — Niema ryzyka. Dozwolona wymiana lub zwrot pieniędzy.

Wyborny miód pszczołny

tegoroczny, kuracyjny lipcowy 5 kg. K 7.—. Miód patoka K 6'30. Wyborny miód do picia 5 kg. K 6'20. Wysłała za zaliczką I. M. Farba, Podhajce 79.

Praktycznym podarkiem na gwiazdkę jest mój słynny w świecie garnitur do golenia Nr. 8730

w pięknie politurowanej skrzynce, 20 cm. długiej 15 1/2 cm. szer., 6 cm. wysokiej, zamykanej, z ruchomem zwierciadłem do golenia, zawiera wszystkie przybory, potrzebne do golenia:



1. Brzytwę z najlepszej srebrnej stali Solingen, 1/4 wydrążona, 3/8 szeroka, nadająca się do każdego zarostu, gotowa do użycia;
2. Dobry pasek do pociągania;
3. Pudełeczko masy do ostrzenia;
4. Pudełeczko z mydłem antyseptycznym;
5. Niklowaną miseczkę;
6. Pędzel z niklowaną rączką. — Komplet I. jakości

tylko koron 5'—.

Taki sam garnitur, lecz brzytwa z przyrządem ochronnym dla niewprawnych (okaleczenie wykluczone) z pouczeniem K 5'60

Nr. 8740. Najnowszy garnitur do golenia zawiera zamiast brzytwy przyrząd bezpieczeństwa z 5-ma podwójnymi ostrzami dla niewprawnych bardzo polecenia godny K 6'—. Bez ryzyka! Wymiana dozwolona lub zwrot pieniędzy. — Wysyłka za zaliczką lub po otrzymaniu należytości.

C. i k. nadworny dostawca

Hanns Konrad, Dom wysyłkowy w Brüx Nr. 561 (Czechy).

Główny katalog z około 4000 rycin na żądanie każdemu darmo i opłatnie wysyłam.

Budzik z dzwonem wieżowym



Pierwszej jakości, 30 godzinny, z bijącym werkiem i budzikiem z donośnym dzwoneczem, z gładko politur. okrągłą ramą 30 cm. średnicy, tarcza za szkłem, kompletoy z 3-ma złoto-bronz. wagami, z 3-letnią pisemną gwarancją tylko Kor. 6'60, z świecą w nocny tarczą K 7'20. Najtańszy okrągły zegar kuchenny bez budzika, 30 godzinny werk do nacągania, 16 cm. średnicy K 3'—.

Bez ryzyka! Zamiana dozwolona lub zwrot pieniędzy! Wysyłka za pobraniem lub poprzednim nadesłaniem należytości przez **Pierwszą Fabrykę zegarów Hanns Konrad, c. i k. nadw. dost. w Brüx Nr. 539 Czechy.**

Żagato ilustrowany główny katalog z przeszło 3000 rycin przesyłam na żądanie każdemu darmo i opłatnie.

AKORDEON „FLUTA“

na którym natychmiast każdy bez znajomości nut, bez nauki, bez nauki, najtrudniejszą piosnkę do tańca i marsze grać może.

Nr. 36/10. Wykonany z drzewa, obciągnięty papierem imitującym skórę, z niklowym munsztukiem, z 10 niklowymi klawiszami i klawiaturą, 28 1/2 cm. długości z objaśnieniem Kor. 3'—, 3 sztuki Kor. 8'—.



Wysyłka za pobraniem przez **c. i k. nadwornego dostawcę**

HANNS KONRAD, w Brüx Nr. 546 (Czechy).

Główny katalog z około 4000 rycin na żądanie darmo i opłatnie.

Panie i Panny!

Półwełniane

spódnice

silne, do codziennego użytku, o pięknych wzorach, pasowane. Sztuka po kor. 1'40, 1'50, 1'60. — Lepszej jakości (gładki loden) po koron 1'80, 2'30, 2'50 za sztukę dostarcza za pobraniem (najmniej 3 sztuki)

Aug. Konrad

Tkalcia

Öis, Morawa Nr. 465

5 kg. paczki, zawierające 7 spódnice, opłatnie.

Nieodpowiednie wymieniam, lub zwracam pieniądze.

Wymownych odsprzedawców poszukuje.

Reumatyzm można wyleczyć.

BEZPŁATNIE!

Jeśli cierpicie na reumatyzm, podagrę, lumbago, scyatykę czyli „ishias” i doktorzy pomóż Wam nie mogą, napiszcie pocztówkę na imię M. E. Traysera w Londynie i otrzymacie **ZUPEŁNIE BEZPŁATNIE** próbną dozę leczniczego środka, dzięki któremu on sam został wyleczony, jak również setki innych osób, między którymi byli chorzy przeszło 30 lat cierpiący na tę chorobę. Środek ów używać można bez przerwy w swych zwykłych zajęciach. Proszę pisać na adres: M. E. Trayser, Nr. 161, Bangor House, Shoe Lane, London, England.

UWAGA: Jeżeli potem WP. żądać będzie jeszcze tego środka, to takowy dostać można na miejscu w aptece.

Radzimy Wam nie zwlekać

gdy Was dręczą bole reumatyczne, cierpienia gośćcowe, darcie w rękach lub nogach, kłócie w boku, ból w krzyżach, ból głowy lub zębów, bezwładność członków i inne dolegliwości, powstałe skutkiem zaziębienia i **używajcie** z całym zaufaniem **tylko najlepszego, sławnego i prawdziwego nacierania** pod nazwą

ICHTIOMENTOL

Prawdziwy **Ichtiomentol** z plombą, należy sprowadzić **tylko** wprost z fabryki i apteki

Szymona Edelmana w Samborze, Centrala nr 115.

Wysyła się z opłaconą pocztą i opakowaniem:

5 flaszek za 8 koron — 10 flaszek za 10 koron — 25 flaszek za 23 koron.

Za darmo

może sobie każda pani domu sporządzić cenne potrawy używając stale ulubionych

Knorra makaronów
Knorra preparatów owocowych
Knorra środków do żywienia dzieci
Knorra zup

W każdym pakiecie znajduje się **kartka** uprawniająca do bezpłatnego korzystania z cennych premii
Katalog można dostać u każdego detalisty lub wprost z fabryki.

C. K. Knorr, Tow. z ogr. por., Wels (Austria górna.)

BRONŃ, NABOJE i przybory myśliwskie

Wszelka broń jest starannie wypróbowana, opatrzona stemplem urzędowym, ostrzelana. Tylko najlepszej jakości i starannie wykonany towar. Zaręcza się za znakomite działanie. Nr. 100 Rewolwer-Lefauchaux kal. 7 mm. 6 strzałów do naboju ze sztyfcikiem, gładko polerowany z politurowaną oprawą z drzewa orzechowego. Cyngel składany długości 17 cm., za sztukę K 5'50, ten sam kal. 9 mm., 20 cm. dług. K 7'50, Nr. 101 kal. 7 mm. pięknie niklowany K 6'30, kal. 9 mm. pięknie niklowany K 8'50. **Naboje rewolwerowe:**



Nr. 507	7 mm. ład. kula	25 sztuk	K —80
Nr. 509	" " "	25 "	" 1'10
Nr. 508	7 " " śrut.	25 "	" 1'—
Nr. 510	9 " " "	25 "	" 1'25
Nr. 511	7 " " patron.	25 "	" —70
Nr. 512	9 " " "	25 "	" —90

Największy wybór rewolwerów, terceroli, flobertów, Teschings, strzelb myśliwskich, przyborów myśliwskich, amunicji etc. znajdzie pan w moim głównym katalogu z około 4000 rycin, który na żądanie każdemu darmo i opłatnie wysyłam.

C. i k. nadworny dostawca HANNS KONRAD
Dom wysyłkowy w Brüx Nr. 573 (Czechy).

Wprost i najszybsze połączenie do **Ameryki i Kanady** przez **Havre** wykwinętnymi pierwszorzędnymi parowcami o podwójnych śrubach: **La Provence; La Savoie; La Lorraine; La Touraine; Rechaubeau; La Bretagne; La Gascogne etc. etc.** — Znakomity wikt z winem we wszystkich 3 klasach. — **Odjazd z Havru** każdej soboty; z **Wiednia**: w każdy wtorek. — Bliższych wyjaśnień **Francösische Linie**, darmo i opłatnie udziela **Wiedeń IV. Wiedner Gürtel 12.** (Gegenüber der Süd- & Staatsbahn). — Uwaga na dokładny adres.

Kartki artystyczne

w wspaniałym bromosrebrnym wykonaniu w różnych wzorach
6 szt. matowo-czarnych K —50
25 " " " " " 1'70
6 " " " " " —70
25 " " " " " 2'30
6 " " " " " —60
25 " " " " " 2'—
6 " " " " " —85
25 " " " " " 2'70

Odsprzedawców uprasza się o zażądanie specjalnej oferty. Wysłkę uskutecznią się franko za poprzednim nadesłaniem należytości przez

C. i k. nadwornego dostawcę HANNS KONRAD
Brüx Nr. 565 (Czechy).
Główny katalog z około 4000 rycin darmo i opłatnie.

Przeproszenie.

Podpisani przepraszają **p. Dra P. Keplera**, lekarza Kasy chorych w Podgórzu i **pp. Urzędników Kasy** za obraźliwe słowa i niestosowne zachowanie się wobec nich i żałują, iż bez powodu ubliżyli funkcyjnarzysom Kasy chorych.

Rudzki Karol
Rudzka Antonina.

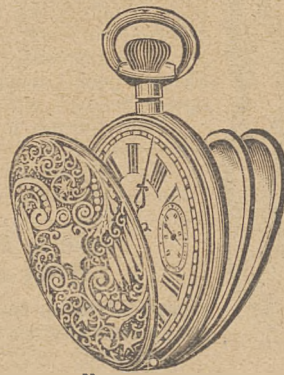
Zamiast 16 koron tylko 6 koron



Przez zakupno w dużej fabryce zegarków — sprzedają moje metalowe

„GLORIA“

remontoir zegarki imit. srebra z podwójnymi kopertami z 36 godzinny znakomitym werkiem remontoir, na kamieniach idący. Bardzo piękne koperty, z grawurą herbu konia, jelenia lub lwa, jak długo zapas starczy po cenie



6 koron za sztukę

Stosowny Gloria łańcuszek K 1.—
Trzechletnia gwarancja.
Wysyła za pobraniem
Dom eksportowy zegarów

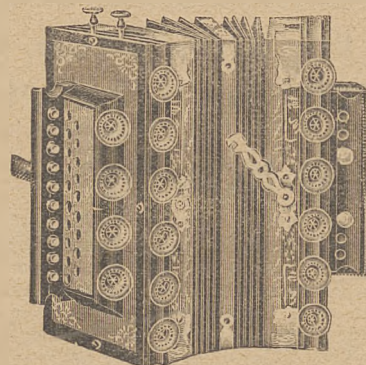
MAX BÖHNEL, Wien, IV., Margaretenstr. 27/47

Ostrzeżenie! Każdy oryginalny „Gloria“ zegarek jest w górze zamieszczoną marką ochronną zaopatrzony i należy tańsze, gorsze naśladownictwa odrzucić.

Dobre harmonie K 4-40.

Przeszło 150.000 sztuk sprzedanych.

Wolne od cła. Gwarancja. Zamiana dozwolona lub zwrot pieniędzy.



Nr. 300³/₄. 10 klawiszów w 2 rzędach, 28 tonów, wielkości 24×12 cm K 4'40

Nr. 654³/₄. 8 klawiszów w 1 rzędzie, 24 tonów, wielkości 28×14 cm K 4'80

Nr. 656³/₄. 10 klawiszów w 2 rzędach, 28 tonów, wielkości 30×15 cm K 5'40

Nr. 305³/₄. 10 klawiszów w 2 rzędach, 50 tonów, wielkości 24×12 cm K 6'—

Nr. 865/2. 10 klawiszów w 2 rzędach, 50 tonów, wielkości 28×16 cm K 9'—

Nr. 462³/₄. 10 klawiszów w 2 rzędach, 50 tonów, wielkości 33×16¹/₂ cm K 9'30 Nr. 685/3. 10 klawiszów w 3 rzędach 70 tonów, wielkości 28×16 cm K 11.—

Szkoła do każdej harmonii gratis.

Wysyłka wprost do osób prywatnych za pobraniem lub poprzednim nadesłaniem należytości przez znaną z rzetelności światową firmę **c. i k. nadworny dostawca**

Hanns Konrad Dom wysyłkowy artystów muzycznych **Brüx Nr. 543 (Czechy).**

Żądajcie bogato ilustrowanego katalogu z około 4000 rycinami, który zaraz każdemu darmo i opłatnie przesyłam.

Najtańsze niepuszczające w praniu niciane płótno na poszewki (kanafas) w dobrej i trwałej jakości.



Nr. B/31. W czerwone, niebieskie lub lila paski nie puszczone w praniu, 74—76 cm. szer. 23 cm. długie za sztukę K 11'50, pół sztuki 11¹/₂ długie K 6'—.

Nr. B/27. Ręczy się za niepuszczające w praniu grubo niciane, dobrej jakości, wykonane z najlepszej tkaniny, czerwone, różowe lub lila paski, 74/76 cm. szer. za sztukę 24 m. długą K 15'—, pół sztuki 12 m. dług. K 8'—, Płótno na wyspy w trwałym kolorze nieprzepuszczające pierza, pół sztuki 11¹/₂ m. dług. K 7'60.

Bogaty wybór w moim głównym katalogu. **Bez ryzyka! Zamiana dozwolona lub zwrot pieniędzy.** Wysyłka za pobraniem lub poprzednim nadesłaniem należytości przez **c. i k. nadwornego do-** **HANNS KONRAD, Brüx Nr. 558 stawcę (Czechy).**

Żądajcie mojego głównego katalogu z około 4000 rycin darmo i opłatnie.

Dywany imitacji smyrneńskiej.



Nr. 2097. Pierwszej jakości z obydwóch stron zupełnie jednakie o rozmaitych deseniach, jak: lew, pies myśliwski, rodzina sarny, łabędź, lis, 2 papugi, gnom, tygrys, kozica wykonane w pięknych barwach, 100 cm. szerokie, 200 cm. długie **tylko K 5.60**

Nr. 2098. Taki sam 90 cm. szeroki, 180 cm. długi **tylko K 4.80.** Bardzo obfity wybór garniturów na stoły i łóżka, kołder flanelowych, wataowanych i t. d. **Niema ryzyka! Wymiana dozwolona lub zwrot pieniędzy.** Wysyła za zaliczką lub po otrzymaniu należytości c. i k. nadwornego dostawca **HANNS KONRAD, Dom wysyłkowy w Brüx Nr. 550 (Czechy).** — Główny katalog z około 4000 rycin na żądanie każdemu darmo i opłatnie.